

Karlheinz Knickel sa Sveučilišta u Frankfurtu (Njemačka) i Henk Renting sa Sveučilišta u Wageningenu (Nizozemska), obradili su metodologijska i konceptualna pitanja istraživanja multifunkcionalnosti i ruralnog razvoja (*Methodological and Conceptual Issues in the Study of Multifunctionality and Rural Development*, str. 512-528) u primjeru preorijentacije na organsku proizvodnju mlijeka u oblasti Rhön (Savezna Država Hessen u Njemačkoj). Izgradnja nove organske mljekare bila je prilika nekolicini farmi za preorijentaciju na organsku proizvodnju. Ta je mljekara aktivirala ruralni razvoj, stvoreni su specifični regionalni proizvodi, razvio se seoski ili zeleni turizam. Autori ističu kako multifunkcionalna poljoprivreda može imati ključnu ulogu u jačanju unutarnje kohezije, integracije i međusobnih odnosa između djelatnosti. Dapače, poljoprivreda može odigrati važnu ulogu i u očuvanju krajolika i prirodnog prebivališta, kao resursa za razvoj seoskih područja.

Srećko Brkić
Zagreb, Hrvatska

*Janez Bogataj, Borut Brumen, Vito Hazler, Ingrid Slavec Gradišnik in
Zmago Šmitek (ur.)*

Kolesar s Filozofske: zbornik v počastitev 90-letnice prof. dr. Vilka Novaka

Ljubljana, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, 2000, 300 str.

Kolesar s Filozofske (Biciklist s Filozofskog) naslov je zbornika kojega je, u čast 90. rodendana slovenskog etnologa Vilka Novaka, izdao njegov matični Odsjek za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Ljubljani.

Vilko Novak rodio se 28. travnja 1909. godine u Beltincima u Prekmurju. Povijest južnoslavenskih jezika i slovenistiku na Filozofskom fakultetu u Ljubljani diplomirao je 1933. godine. Po završetku studija neko je vrijeme radio kao srednjoškolski profesor u Mariboru, Murskoj Soboti, Kranju, Senti i Ljubljani. Tijekom tog razdoblja zainteresirao se za etnološke teme i postao jedan od prvih studenata etnologije Ljubljanskog sveučilišta. Drugi svjetski rat prekinuo ga je u studiranju, te Novak odlazi u Mađarsku gdje 1944. u Budimpešti brani doktorsku disertaciju s područja slavistike. Nakon završetka rata nastavlja studij etnologije u Ljubljani, gdje ju je i diplomirao 1947. godine. Profesor Niko Županič uzima ga za asistenta na Odsjeku za etnologiju 1948., a nakon Županičeva umirovljenja 1975., Novak gotovo čitavo desetljeće ostaje jedini profesor na tom Odsjeku. Predstojnik Odsje-

ka za etnologiju bio je u razdoblju između 1957. i 1974. godine, a kao umirovljeni profesor predavao je na Filozofskom fakultetu u Ljubljani sve do 1978. godine.

O Vilku Novaku u zborniku piše nekoliko autora. Počam od Božidara Jezernika i njegova *Predgovora* (str. 9.-11.), tu su još i Ingrid Slavec Gradišnik koja nas u tekstu »*Delal sem za dve stroki in še za fakulteto*«: *namesto biografije* (Radio sam za dvije struke i još za fakultet: umjesto biografije, str. 11.-15.), ukratko i upoznaje s njegovim životom i radom, Franz Kuzmič pripremio je *Bibliografiju Vilka Novaka* (str. 21.-79.), a Milko Matičetov objavio je tekst *Devinski škržak* (Djevinski cvrčak, str. 15.-21.).

Osim spomenutih radova, zbornik nudi još cijeli niz naslova. Radove teorijske orijentacije predstavili su Ingrid Slavec Gradišnik - *Redefinicija slovenskog narodopisja v objemu evropske etnologije ali »O bistvu in njeni metodi« - še enkrat* (Redefinicija slovenske etnografije u obuhvatu europske etnologije ili »O suštini i njezinoj metodi« - još jednom, str. 79.-105.), Borut Brumen *Uveljavitev britanske »anthropology at home«* (Značaj britanske »anthropology at home«, str. 117.-135.) te Janez Bogataj tekstom *Aplikativna etnologija v Sloveniji* (str. 203.-217.).

Usmena povijest tema je koje se dotiče Mojca Ramšak u članku *Ustna zgodovina in življenjske zgodbe na poti k etnologiji* (Narativna povijest i životne zgrade na putu k etnologiji, str. 217.-239.), dok Mihaela Hudelja tekstom *Terenske vaje in počitniška praksa - podlaga za nastanek fotografske zbirke* (Terenske vježbe i praksa u vrijeme školskog raspusta - podlaga za nastanak fotografske zbirke, str. 105.-117.) izvještava o stvaranju jedne fotografske zbirke. O djelovanju slovenskoga misionara Friderika Barage piše Zmago Šmitek u radu *Akulturaciona percepcija: vloga in pomen slikovnih predlog v Baragovci misijonski metodi* (Akulturaciona i zor: uloga i važnost slikovnih predložaka u Baragevoj misionarskoj metodi, str. 135.-151.), a Irena Rožman izvješćem *Prispevki profesorja Ivana Koštiala v Anthropohytei* (Prilozi profesora Ivana Koštiala u Anthropohytei, str. 239.-249.) upoznaje nas s folklornom gradom koju je u reviji *Anthropohytei* početkom 20. stoljeća objavio Ivan Koštial.

Prekmurcima je posvećen tekst Rajka Muršiča *Prekmurci med starimi in novimi Trantečarji v Slovenskih goricah* (str. 151.-171.). Vito Hazler pozabavio se temom vode u članku *Imam vodo, torej sem* (Imam vodu, dakle postojim, str. 171.-187.), a Božidar Jezernik u radu *Pijača, s katero so naše ljudstvo obdarili, ne pa tudi obogatili* (Piće s kojim su naš puk obdarili ali ne i obogatili, str. 187.-203.) raspravlja o kavi.

Na čipkarstvo i lončarstvo osvrnule su se Tadeja Primožič i Tatjana Dolžan Eržen radovima *Katalogi klekljanih čipk kot vir za etnološko raziskovanje* (Katalozi klepkanih čipki kao izvor za etnološko istraživanje, str. 249.-259.) i *Lončarska dediščina Gorenjske: Lončevina v zbirki etnološkega kustodiata Gorenjskega muzeja* (Lončarska baština Gorenjske: grnčarija u zbirci etnološkog odjela Gorenjskog muzeja, str. 259.-281.).

Bibliografija doktorskih i magistarskih radova na Odsjeku za etnologiju (i kulturnu antropologiju) Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani (str. 281.-295.) koju su izradile Mojca Račić Simončič i Ingrid Slavec Gradišnik, zaključni je rad u zborniku.

Predstoji nam svakako još jedanput spomenuti ime Vilka Novaka i osvrnuti se na njegov znanstveni opus te njegov značaj za slovensku etnologiju. Kao asistent i predavač na Filozofskom fakultetu, Vilko se Novak bavio temeljnim pitanjima etnološke znanosti. Tijekom 30-ih godina 20. stoljeća najviše se posvetio proučavanju prekmurskog sela, njegova jezika, povijesti i kulture, te je o tim temama napisao brojne strukovne članke i uredničke priloge. U domaćoj i stranoj znanstvenoj literaturi objavio je niz rasprava o sistematici znanosti, povijesti etnoloških istraživanja, o pojedinim kulturnim fenomenima, kao i o slovenskoj narodnoj kulturi. U svojim mnogobrojnim recenzijama, kritikama i polemikama Novak se osvrtao na narodnosnu problematiku i šira kulturno-povijesna pitanja Prekmurja i slovensko-mađarskih odnosa. U tiskanom obliku predstavio je stara prekmurska književna djela i beltinski govor, te je uredio i komentirao za slovensku kulturu i povijest važnija djela prekmurskih pisaca. Najznačajniji radovi profesora Vilka Novaka su »Ljudska prehrana v Prekmurju« (Ljubljana, 1947.), »Slovenska ljudska kultura« (Slovenska narodna kultura, Ljubljana, 1960.), »Über die Milchwirtschaft bei den Völkern Jugoslawiens« (O mljekarstvu kod naroda Jugoslavije, Budimpešta, 1968.), »Živinoreja« (Stočarstvo, Ljubljana, 1969.), »Über den Charakter der slowenischen Volkskultur in Kärnten« (O karakteru slovenske pučke kulture u Koruškoj, München, 1973.), »Prehrana« (Ljubljana, 1976.), »Sestava slovenske ljudske kulture« (Struktura slovenske narodne kulture, Ljubljana, 1978.), »Raziskovalci slovenskega življenja« (Istraživači slovenskoga života, Ljubljana, 1986.) i »Martjan-ska pesmarica« (Ljubljana, 1997.).

Kao znanstvenik Vilko će Novak ostati upamćen po temama koje je promišljao, a to su prije svega teorija i povijest etnologije kao znanosti, te pojedine teme iz materijalne, društvene i duhovne kulture Slovenaca. Za vrijeme svoje dugogodišnje profesure na Odsjeku za etnologiju Filozofskog fakulteta u Ljubljani, Novak je uveo novi i moderniji nastavni program, utemeljen na međunarodnim iskustvima i gostovanjima mnogobrojnih predavača iz inozemstva. Vodio je predavanja i seminare iz svih osnovnih etnoloških kolegija, skrbio o organizaciji studentske terenske prakse, a dugo je vremena studentima diplomantima i postdiplomantima bio i jedini mentor. Uvođenje etnologije u Sloveniju u krug humanističkih znanosti, čime je i učvrstio njezin status u sveučilišnom svijetu, istaknuta je Novakova zasluga, a njegovo poimanje etnologije kao nacionalne i komparativne znanosti i dandanas prevladava među slovenskim etnolozima. Za hrvatski je krug znanstvenika intrigantan dio Novakova djela o Prekmurju, i to zbog izrazite kulturne interakcije s Medimurjem, a sociologiji sela njegova istraživanja načina života i kulture slovenskoga puka.

Maja Pasarić
Zagreb, Hrvatska